

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” DIN IAȘI
FACULTATEA DE LITERE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE STUDII FILOLOGICE

**Influența lui Jules Michelet și Edgar Quinet asupra generației de la 1848
din România**

Rezumatul tezei de doctorat

Conducători de doctorat:

Prof. univ. dr. Mureșanu Marina

Prof. univ. dr. Cliveti Gheorghe

Doctorand(ă):

Codreanu D. Dana (Damian)

UNIVERSITATEA "ALEXANDRU IOAN CUZA" din IAȘI

Școala Doctorală de Studii Filologice

ANUNȚ

La data de 17.07.2023, ora 11:00, în sala "A. Dima", dna. CODREANU D. DANA CĂȘ. DAMIAN va susține, în ședință publică, teza de doctorat cu titlul INFLUENȚA LUI JULES MICHELET ȘI EDGAR QUINET ASUPRA GENERAȚIEI DE LA 1848 DIN ROMÂNIA, în vederea obținerii titlului științific de doctor în domeniul FILOLOGIE.

Comisia de doctorat are următoarea componență:

Președinte:

Prof.dr. Lăcrămioara PETRESCU, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", din Iași

Conducători științifici:

Prof.dr. Marina MUREȘANU, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", din Iași

Prof.dr. Gheorghe CLIVETI, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", din Iași

Referenți:

Prof.dr. Ileana MIHĂILĂ, Universitatea din București

Prof.dr. Liliana FOȘALĂU, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", din Iași

Prof. dr. Pompiliu CRĂCIUNESCU, Universitatea de Vest, din Timișoara

Vă invităm să participați la ședința de susținere a tezei.

Teza poate fi consultată la Biblioteca Facultății de Litere.

TABLĂ DE MATERII

Introducere

Justificarea alegerii temei.....	7
Obiective.....	11
Perspective metodologice.....	12
Imagine, Imagologie.....	17
Comunicarea și contactul intercultural.....	20
Civilizația ca sistem – un model de transfer cultural.....	25
Estetica receptării.....	28

Capitolul I. Secolul al XIX-lea în context european. Contacte și conexiuni

1. Istoriografia relațiilor franco-române.....	34
2. Secolul al XIX-lea – secolul națiunilor.....	40
3. Principatele Române în prima jumătate a secolului al XIX-lea.....	42
4. Modelul francez.....	45
5. Căile de influență franceză.....	48
6. Momentul 1848 din perspectiva franceză și română.....	53
7. Călători și călătorii.....	61
8. Educația - mod de formare culturală pentru români.....	75
9. Societatea studenților români.....	79
Concluzii parțiale	

Capitolul II. Transferul cultural

1. Sistemul de învățământ francez.....	87
2. Collège de France și personalitățile sale.....	92
3. Jules Michelet și Edgar Quinet – personalități marcante.....	96
4. Suspendarea cursurilor de la Collège de France – moment cheie pentru reacția studenților români.....	103
5. Ermiona Asachi – o româncă și povestea unei vieți.....	106
6. Concepția lui Jules Michelet.....	107
7. Cursurile lui Jules Michelet – mărci oratorice.....	112

8. Interesul lui Jules Michelet pentru România.....	118
9. Concepția lui Edgar Quinet.....	121
10. Legăturile lui Edgar Quinet cu România.....	124
11. Cursurile lui Edgar Quinet.....	130

Concluzii parțiale

Capitolul III. Corespondența franco-română

1. Călători francezi – studenți români.....	137
2. Jules Michelet și Edgar Quinet – studenții români.....	152
3. Corespondență între revoluționarii români.....	156

Concluzii parțiale

Capitolul IV. Generația de la 1848 și activitatea literară

1. Vasile Alecsandri (1821-1890) – un diplomat prin Europa.....	165
2. Ion Heliade Rădulescu (1802-1872) – îndrumător cultural și scriitor.....	175
3. Dimitrie Bolintineanu (1819-1872)– poet al sentimentului național.....	196
4. Alecu Russo (1819-1859) – apărător al valorilor populare.....	204
5. Cezar Bolliac (1813-1881) – militant unionist.....	213

Concluzii parțiale

Capitolul V. Generația de la 1848 și activitatea politică

1. Activitatea politică a scriitorilor pașoptiști.....	224
2. Intrarea în Istorie.....	236

Concluzii parțiale

Concluzii.....	260
-----------------------	------------

Bibliografie.....	265
--------------------------	------------

Anexe.....	288
-------------------	------------

Acest studiu s-a născut din dorința de a evidenția mecanismele influenței franceze asupra unei generații de tineri români care s-a manifestat atât pe plan politic cât și literar în cursul secolului al XIX-lea. Referitor la literatura română de expresie franceză, constatăm că reprezentanții ai generației de la 1848 au publicat inițial ediții în limba franceză, ediții prea puțin cunoscute. Ne propunem să realizăm un studiu interdisciplinar. Considerăm că în cadrul acestei cercetări se împletesc atât elemente de istorie comparată, istoria ideilor, aspecte de estetica receptării, istoria literaturii.

Axele studiului nostru vizează, în primul rând, conținutul social, cultural, istoric, politic care a favorizat contactul civilizațiilor română și franceză. Educația filo-franceză pe care revoluționarii români au primit-o și influența pe care marii tribuni ai libertății franceze, Jules Michelet și Edgar Quinet, au avut-o asupra formării personalității lor sunt aspecte pe care le vom analiza din perspectiva contactelor și conexiunilor româno-franceze. Accentul va fi pus pe elementele prin care s-a realizat procesul de **influență**. La toate acestea, vom adăuga aspecte monografice atât privind reprezentanții români cât și pe Jules Michelet și Edgar Quinet, aspecte pe care le considerăm indispensabile pentru înțelegerea problematicii. Prin intermediul celor două personalități, Jules Michelet și Edgar Quinet, avem ocazia de a fi prezenți în mijlocul evenimentelor secolului al XIX-lea, cunoscând mentalitatea, viziunea politică, filozofică, formativă pentru o generație. Reprezentanții generației de la 1848 conving și exemplifică formele de exprimare și modalitățile de manifestare a marilor principii liberale franceze (libertate, egalitate, fraternitate, suzeranitate națională, drepturi politice și individuale, Constituție scrisă) înaintea și în timpul revoluției de la 1848, atât în programele revoluționare, cât și în scrieri literare. Operele literare ale acestor scriitori reprezintă de fapt oglinzi ale personalității lor, prin intermediul lor căroră putem prezenta un tablou general al mentalității.

Obiectivele noastre în acest studiu, în ordine, sunt următoarele:

- Studiarea contextului socio-cultural, mișcărilor literare ale epocii. Evidențierea căilor de influență franceză asupra culturii românești în prima jumătate a secolului al XIX-lea.
- Ilustrarea contextului social-politic românesc din perspectiva călătorilor francezi.
- Prezentarea sistemului de învățământ francez ca mod de formare culturală pentru tinerii români. Analiza activității *Societății studenților români de la Paris* și, în special, a

activității acesteia privind reluarea cursurilor lui Jules Michelet și Edgar Quinet după suspendare.

- Analiza transversală a cursurilor lui Jules Michelet și Edgar Quinet insistând pe ideile preluate de tinerii români în operele literare și în cadrul discursurilor politice.
- Ilustrarea personalității Ermionei Asaki ca element de legătură româno-franceză.
- Prezentarea aspectelor monografice privind pe Jules Michelet, Edgar Quinet, Dimitrie Bolintineanu, Alecu Russo, Ion Heliade Rădulescu, Cezar Bolliac, Vasile Alecsandri. Aceste aspecte sunt necesare pentru a evidenția conexiunile în plan personal cu România.
- Prezentarea activității literare, politice și diplomatice a generației de la 1848 cu studii în Franța.
- Prezentarea corespondenței româno-franceze între Jules Michelet, Edgar Quinet, călători francezi și tinerii studenți români.

Așa cum titlul îl indică, ne propunem să identificăm și să analizăm **influența franceză asupra generației de la 1848 din România din punct de vedere literar și politic**. Îi avem în vedere pe : **Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Ion Heliade Radulescu, Cezar Bolliac, Alecu Russo**, reprezentanți care au făcut carieră în epoca modernă. Într-o primă etapă a cercetării, ne propunem să stabilim în ce **context** au ajuns tinerii români să urmeze cursuri la Collège de France, continuând cu o analiză asupra cursurilor lui Jules Michelet și Edgar Quinet apoi cu identificarea unor puncte comune ale operelor literare ale tinerilor români. Însăși instituția Collège de France a avut ecou atât în Franța cât și în România. Tinerii români studenți poartă amprenta acestei instituții de învățământ marcată în special prin liberalism. Aici, tinerii români îi vor întâlni pe titanii Jules Michelet și Edgar Quinet cu care vor lega o relație *profesor-student* strânsă. Admiratori ai celor doi profesori, românii le vor urmări cu entuziasm cursurile, publicațiile, traseul profesional și personal. Pentru Michelet și pentru publicul său, fiecare curs este un eveniment, o invitație la o participare activă. Analiza discursurilor lui Jules Michelet și Edgar Quinet face obiectul unei **abordări multidisciplinare**.

O parte a studiului va fi dedicată **documentelor, corespondenței, memoriilor** reprezentanților generației de la 1848 din România. Elementul de originalitate al tezei îl reprezintă **analiza corespondenței franco-române** care îi are ca destinatari/expeditori pe Jules

Michelet, Edgar Quinet, Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Ion Eliade Rădulescu, Cezar Bolliac, corespondență scrisă în limba franceză, căci aceasta devine a doua limbă de cultură.

Ne propunem ca prin această cercetare să surprindem elemente ce vizează domeniul **esteticii receptării**. Încă din titlu (o accepțiune largă a termenului receptare) avem ca premisă o *atitudine activă a receptorului român*. Textele francezilor din secolul al XIX-lea despre români constituie adevărate **documente istorice**. Ele sunt considerate de către specialiști drept o categorie de *izvoare prețioase*. Am dedicat un capitol important asupra *mecanismului receptării*, a procesului de *transfer cultural* care presupune o disponibilitate din partea tinerei generații de studenți români care studiau la Paris pentru ideile Occidentale, idei considerate formatoare, potrivite societății românești din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Numeroasele scrisori pe care studenții români le-au adresat celor trei profesori de la Collège de France, Mickiewicz, Michelet și Quinet, sunt dovada că tinerii erau preocupați de problemele care erau expuse în cadrul cursurilor. Tot în această corespondență, regăsim ample omagii adresate maștrilor. Dintre admiratorii lui Mickiewicz, Michelet și Quinet, mulți au devenit purtătorii înfocați ai ideilor lor. Consultând fondurile Academiei Române, am găsit scrisori scrise în mare parte în limba franceză, avându-i ca destinatari nu doar pe cei doi profesori francezi dar și pe membrii familiilor și călători francezi. Aceste aspecte ne dovedesc o relație apropiată, idei comune căci scrisorile sunt transmise frecvent, un canal comun (limba franceză).

Reprezentanții generației de la 1848 conving și exemplifică formele de exprimare și modalitățile de manifestare ale marilor principii liberale franceze (libertate, egalitate, fraternitate, suzeranitate națională, drepturi politice și individuale, Constituție scrisă) înaintea și în timpul revoluției de la 1848, atât în programele revoluționare, cât și în scrieri literare. Am identificat o atitudine activă a receptorului român. Dinamica acestui receptor este urmărită de la formare, în cadrul multiplelor contacte cu modelul francez și până la elaborarea propriei replici .

Sintagma de societate caldă este specifică pentru societatea română din timpul secolului al XIX-lea. Aceasta se manifestă într-un mod integrativ față de modelul francez la nivelul principiilor, valorilor, organizării politice, culturii și civilizației, curentelor literare. Toate aceste schimburi se realizau deoarece românii erau în plin proces de căutare a identității ca națiune. Un alt aspect pe care dorim să îl subliniem este personalitatea colectivă (în cazul nostru, o generație

plasată cronologic) văzută ca un nucleu. Tematica cercetării de față a impus, prin însăși natura sa, o abordare panoramică, interdisciplinară.

Strâns legat de conceptul de influență este cel de *imagine*, de aici derivând perspectiva imagologică. Cercetarea noastră a operat cu conceptul de *imagine* în termenii receptării *celuilalt*, în cazul nostru a binomului franco-român. Călătorii francezi care au vizitat Principatele Române în timpul secolului al XIX-lea și-au format imagini într-un mod direct prin contactul cu locuitorii, cu stilurile de viață, cu limbajul, costumul popular, cu diversele regiuni, apreciind resursele naturale dar remarcând o exploatare în detrimentul populației. În aceeași măsură, românii percepeau Franța drept un model al democrației, al civilizației, al reprezentării drepturilor unei națiuni.

În urma analizei textelor scriitorilor pașoptiști, poezie sau proză, am constatat o continuitate și o omogenitate a substanței literare; spre exemplu, recurența motivelor, temelor, lexicului sau a procedeelelor. Legătura organică cu pământul natal este percepută în creații literare, care este parcursă de sentimentul dragostei față de patria natală, dar și al datoriei, primită prin testament de la străbuni. Am ales să facem o analiză transversală a scrierilor literare incluse în corpul lucrării evidențiind temele tratate, cu trimiteri și note. Ne-am axat pe reliefarea românității prezentă în scrierile generației pașoptiste. Operele literare ale acestor scriitori reprezintă de fapt oglinzi ale personalității lor, căci prin intermediul lor ne putem reprezenta un tablou general al mentalității. Operele unor scriitori precum Asachi, Negruzzi, Alecsandri, Kogălniceanu, Alexandrescu, Bolintineanu, Alecu Russo reprezintă dovada dezvoltării limbii literare și a stilului. Acești scriitori au făcut ziaristică, au scris cronică, discursuri, analize morale și s-au preocupat de stilistică.

În încheiere, considerăm că am atins obiectivele stabilite la început. Studiul nostru este perfectibil, însă avem convingerea că ceea ce am adus nou va fi o descoperire utilă și plăcută pentru iubitorii de literatură de expresie franceză. De asemenea, cercetarea noastră nu se oprește aici. Dorim să continuăm cercetarea și să edităm un volum de corespondență franco-română din secolul al XIX-lea deoarece sunt documente necunoscute care păstrează amprenta timpului și spațiului.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

I. Corpus principal

1. Alecsandri, Vasile, *Les doinas, poésies moldaves*, Introducere de W. Georges Bell. Edition De Saye et Bouchet, Paris, 1855.
2. Alecsandri, Vasile, *Grammaire de la langue roumaine*, Librairie-Éditeurs Maisonneuve et Cie, Paris, 1863.
3. Alecsandri, Vasile, *Poezii*, vol I, Editura Academică, București, 1965.
4. Alecsandri, Vasile *Românii și poezia lor*, vol I, Editura Minerva, București, 1987.
5. Bolliac, Cezar, *Operile lui Cezar Bolliac. Meditații*, Tipografia lui Eliad, București, 1835.
6. Bolliac, Cezar, *Poezii noue*, Tipografia lui Eliad, București, 1847.
7. Bolliac, Cezar, *Unitatea României în Republica română*, nr. 2, 1853.
8. Bolliac, Cezar, *Mémoires pour servir à l'histoire de la Roumanie*, Librairie – Éditeur Just Rouvier, Paris, 1856.
9. Bolliac, Cezar, *Despe poezie, în Buciumulu, diaru politicu litterariu și comercialu*, An 1, 1862
10. Bolliac, Cezar, *Despre poezie, în Trompeta Carpaților*, 1 martie 1867
11. Bolliac, Cezar, *Scrieri. Articole literare. Cronici dramatice. Articole politice*, Editura Minerva, București, 1983.
12. Bolintineanu, Dimitrie, *Brisés D'Orient, Poésies roumaines*, Librairie-Éditeur E. Dentu, Paris, 1866.
13. Heliade Rădulescu, Ion, *Amintirile și impresiile unui proscrisu. Exilul-România și Francia. Tatăl Nostru*, Editura Revistei Comoara satelor, București, f. a.
14. Heliade Rădulescu, Ion, *Gramatica Românească*, f.e., Sibiu, 1828.
15. Heliade Rădulescu, Ion, *Souvenirs et impressions d'un proscrit*, Les Éditeurs et les Principaux Libraires de Paris, Paris, 1850.

16. Ion Heliade Rădulescu, *Mémoires sur l'histoire de la régénération roumaine ou sur les événements de 1848*, Librairie de la propagande démocratique et sociale européenne, Paris, 1851.
17. Heliade Rădulescu, Ion, *Scrisori din exil*, Tipografia Modernă Grigore Luis, București, 1891.
18. Heliade Rădulescu, Ion, *Amintiri asupra istoriei regenerării române sau evenimentele de la 1848*, Editura Academiei Române, București, 1893.
19. Heliade Rădulescu, Ion, *Repede aruncătură de ochi asupra limbei și începuturile românilor*, Editura Scrieri alese, București, 1978.
20. Heliade Rădulescu, Ion, *Pentru opinie* (1841), în *Opere*, vol III, București, 1973.
21. Heliade Rădulescu, Ion, *Opere*, vol III, București, 1975.
22. Heliade Rădulescu, Ion, *Boieri și ciocoi* (1859), în *Opere*, vol III, Minerva, București, 1987.
23. Heliade Rădulescu, Ion, *Documente și manuscrise literare. Corespondență inedită*, Editura Academiei Române, București, 1992.
24. Russo, Alecu, *Cântarea României*, BAR, București, s.a.
25. Russo, Alecu, *Scrieri*, Editura Academiei Române, București, 1908.
26. Russo, Alecu *Piatra Teiului*, Editura Minerva, București, 1915.
27. Russo, Alecu, *Cugetări*, Editura Minerva, București, 1977.
28. Russo, Alecu, *Iassy et ses habitants en 1840* (rédigé en français) dans *Opere*, Chișinău, 1989.

Biblioteca Academiei Române (B. A. R.) – Secția Manuscrise

Fondul Vasile Alecsandri S $\frac{60-76}{LVII}$ (Fondul cuprinde corespondența dintre Vasile Alecsandri și

Nicolae Bălcescu, Ioan Bălăceanu, Vegezzi Ruscalla, C. Laurent, V. A. Ubcini, Edward Landerson, G. Asaky, C. Hurmuzaki, Ion Ghica, Dimitrie Ghica, Calinic – Mitropolitul Moldovei, Ioan Alecsandri, Titu Maiorescu, G. I. Duca)

Fondul Alecu Russo S $\frac{21(1-5)}{CLVI}$ (Fondul cuprinde corespondența dintre Alecu Russo și Polixenia (Paulina) Spiro-Paul, Vasile Alecsandri)

Fondul Ion Eliade Rădulescu S $\frac{21(1-5)}{CLVI}$ (Fondul cuprinde corenpondența dintre Ion Heliade Rădulescu și Emile Girardin, Saint Marc Girardin, Dimitrie Brătianu)

Fondul Jules Michelet S $\frac{80(1-5)}{LXI}$ (Fondul cuprinde corespondența dintre Jules Michelet și C. A. Rosetti, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri, Societatea Frația)

Fondul Edgar Quinet S $\frac{19}{CCCXIX}$ (Fondul cuprinde corespondența dintre Edgar Quinet și C. A. Rosetti, Gh. Asachi, I.I. Filipescu)

Fondul Dimitrie Bolintineanu S $\frac{15}{LXXIV}$ (Fondul cuprinde corespondența dintre Dimitrie Bolintineanu și Alexandru Ioan Cuza, Saint Marc Girardin)

Fondul Cezar Bolliac S $\frac{1}{DCCCXLVII}$ (Fondul cuprinde corespondența dintre Cezar Bolliac și Baligot de Bayne)

II. Corpus secundar

1. Michelet, Jules, *Principes de la Philosophie de l'Histoire*, Édition La Bibliothèque Digitale, 1827.
2. Michelet, Jules, *Introduction à l'histoire universelle*, Librairies Louis Hauman et C., Bruxelles, 1835.
3. Michelet, Jules ; Quinet, Edgar, *Des jésuites*, Hachette, Paris, 1844.
4. Michelet, Jules, *Le Peuple*, Librairie, Imprimerie et fonderie Meline, Bruxelles, 1846.
5. Michelet, Jules, *Bible de l'humanité. Une année de Collège de France. Edition définitive, revue et corrigé*, Flatmarion, Paris, 1848.

6. Michelet, Jules, *Cours professé au Collège de France (1847-1848)*, Chamerot Libraire-Éditeur, 1848.
7. Michelet, Jules, *Principautés Danubiennes, Légendes démocratiques du Nord*, Paris, J. Bry Ainé Éditeur, 1853.
8. Michelet, Jules, *Légendes démocratiques du Nord*, nouvelle édition augmentée de fragments inédits, avec introduction, notes et index par Michel Cadot, Paris, Presses Universitaires de France, 1968.
9. Michelet, Jules, *La France devant L'Europe*, Maison Hachette, Bordeaux, 1871.
10. Michelet, Jules, *Le Peuple*, Flammarion, 1974.
11. Michelet, Jules, *L'Étudiant, Cours de 1847-1848*, Calmann-Lévy, Editeur, Paris, 1877.
12. Michelet, Jules, *Les soldats de la Révolution*, Calmonn-Lévy, Paris, 1884.
13. Michelet, Jules, *Ma jeunesse*, s.e.1884.
14. Mickiewicz, Adam, *Les slaves. Cours professée au Collège de France (1842-1844)*, Musée Adam Mickiewicz, Paris, 1904.
15. Quinet, Edgar, *De la Révolution et de la philosophie*, Imprimeries réunies, Paris, 1831.
16. Quinet, Edgar, *L'enseignement du peuple*, Librairie Chamerot, Paris, 1850.
17. Quinet, Edgar, *Les Jésuites*, Libraire-Éditeur Pagnerre, Paris, 1857.
18. Quinet, Edgar, *Les Roumains*, Libraire-Éditeur Pagnerre, Paris, 1857.
19. Quinet, Edgar, *Le Christianisme et la Révolution française*, Libraire-Éditeur Pagnerre, Paris, 1984.
20. Quinet, Edgar, *Mémoires d'exil par Edgar Quinet*, Lacroix, Verboeckhoved & Cie, Paris, 1868.
21. Quinet, Edgar, *Lettres d'Exil*, Armand le Chavalier, Éditeur, Paris, 1868.
22. Quinet, Edgar, *L'esprit nouveau*, Éditeur Dentu, Paris, 1875.
23. Quinet, Edgar, *Istoria ideilor mele 1815 și 1840*, traducere din limba franceză de Loreta Bogza și Alexandrina Vornicelu, Editura Datina românească, Vălenii de Munte, 1925.

24. Mme. E. Quinet (Asachi, Ermiona), *Edgar Quinet avant l'Exil*, Calman Lévy Éditeur, Paris, 1888.
25. Mme. E. Quinet (Asachi, Ermiona), *Le Mémorial d'Exil*, Armand le Chevalier Éditeur, Paris, 1868.
26. Mme. E. Quinet (Asachi, Ermiona), *Cinquante ans d'amitié. Michelet – Quinet (1825 – 1875)*, Éditeurs Armand Colin & C., Paris, 1899.

III. Bibliografie critică

1. Breazu, Jean, *Edgar Quinet et les Roumains*, Librairie J. Gamber, Paris, 1927.
2. Breazu, Ion, *Jules Michelet și românii. Studiu de literatură comparată*, Tipografia Cartea Românească, Cluj, 1935.
3. Carré, Jean-Marie, *Michelet et son temps*, Librairie Académique, Paris, 1926.
4. Chassin, Charles-Louis, *Edgar Quinet et son œuvre*, Pagnerre Librairie Editeur, Paris, 1859.
- 5.
6. Dumitru, Aurel C. *Caracterul militant al poeziei lui Cezar Bolliac*, Examenul de stat, 1953.
7. Fauquet, Eric, *Michelet ou la gloire du professeur d'histoire*, Les Editions du Cerf, Paris, 1990.
8. Guéhenno, Jean, *L'évangile éternel. Étude sur Michelet*, Édition Bernard Grasset, Paris, 1927.
9. Halévy, Daniel, *Jules Michelet*, Librairie Hachette, Paris, 1928.
10. Liu, Nicolae, *Jules Michelet în conștiința românească*, Editura Academiei, București, 1974.
11. Monod, Gabriel, *Michelet et l'histoire de la Révolution française*, Librairie générale de droit & de jurisprudence, Paris, 1910.
12. Monod, Gabriel, *La vie et la pensée de Jules Michelet*, Librairie du Conseil d'Etat et de la Société de Législation comparée, Paris, 1937.
13. Montégut, Émile, *Mélanges critiques. Essais critiques sur Edgar Quinet*, Librairie Hachette, Paris, 1887.

Articole

1. Anghelescu, Mircea, *Corespondența generală Michelet*, în *Luceafărul*, nr. 9, 1997.
2. Anghelescu, Mircea, *Michelet și românii*, în *Luceafărul*, nr. 28, 1998.
3. Bucur, Marin, *Michelet et les révolutionnaires roumains*, în *Europe*, nov/dec., 1973.

4. Cochut, André, *Jules Michelet*, in *Revue des Deux Mondes*, Période initiale, 4eme série, tome 29, 1842.
5. Georgescu, Vlad, *Idées sociales et politiques dans la littérature historique des Principautés Roumaines pendant la seconde moitié du XVIIIème siècle et au début du XIXème siècle*, dans *Revue des Etudes Sud-Est Européennes*, 1967, 5, nr. 1-2.
6. D’Haussonville, Othenin, *Jules Michelet : sa vie et ses oeuvres*, in *Revue des Deux Mondes (1829-1971)*, troisième période, vol. 15, no. 2 (15 mai 1876), pp. 273-300.
7. Janet, Paul, *Le spiritualisme français au XIXeme siècle*, in *Revue de Deux Mondes (1829-1971)*, seconde période, vol. 75, no. 2 (15 mai 1868), pp. 353 – 385.
8. Lupu, Coman *De la francophilie vers l’essence française et (néo-)latine du lexique cultivé du roumain moderne*, în *Francophonie roumaine et intégration européenne*, Dijon, Université de Bourgogne, 2006.
9. Mureșanu Ionescu, Marina, *Les(s) modèle(s) français et allemand dans la culture roumaine*, in *Litterae –magistra vitae. Heinrich Stiehler zum 70. Geburtstag*, Carola Heinrich/Thede Kahl (Hg) coord., Frank & Time Verlag fur wissenschaftliche Literatur, Berlin, 2018.
10. Petitier, Paule, *Michelet. Historien ou romancier?*, în *L’Histoire*, no. 363, 2011.
11. Platon, Gheorghe, *Le liberalies roumain au XIXème siecle :émergence, étapes, formes d’expression*, dans *Culture and Society*, supliment VI al *Anuarului Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol*, Editura Academiei, Iași, 1985.
12. Taillandier, Saint-René, *Ecrivains modernes de la France : M. Edgar Quinet*, in *Revue des Deux Mondes (1829-1971)*, seconde période, vol. 16, no. 1 (1er juillet 1858), pp. 125-158.

IV. Corespondență/memorii/ documente

1. Bodea, Cornelia, *Documente privind Unirea Principatelor*, vol III, *Corespondență politică 1855-1859*, Editura Academiei Române, București, 1963.
2. Bucur, Marin, *Documente inedite din arhivele franceze privitoare la români în secolul al XIX-lea*, Editura Academiei, București, 1969.
3. Gazier, Georges, *Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri a Édouard Grenier*, Librairie Ancienne Honoré Champion, Paris, 1911.
4. Hurmuzaki, Eudoxiu; Hodoș, Nerva, *Documente privitoare la istoria Românilor. Corespondență diplomatică și rapoarte consulare franceze (1825 – 1846)*, tom XVII, București, 1913.

V. Volume colective

1. Brunel, Pierre ; Pichois, Claude ; Rousseau, A. M., *Qu'est-ce que la littérature comparée?*, Collection U, Armand Colin, Paris, 1983.
2. Chiciudean, Ion ; Halic, Bogdan-Alexandru, *Imagologie. Imagologie istorică*, Editura Comunicare, București, 2003.
3. Cornea, Paul; Zamfir, Mihai, *Gândirea românească în epoca pașoptistă (1830-1860)*, II, Editura pentru Literatură, București, 1968.
4. Paul Cornea, Elena Piru, *Documente și manuscrise literare*, Editura Academiei Române, București, 1967.

VI. Sitografie

https://archive.wikiwix.com/cache/index2.php?url=https%3A%2F%2Fbooks.openedition.org%2Fflesbelleslettres%2F120%23book-more-content-presentationfull&fbclid=IwAR1c_ubP-4l8YonDX0E7Eeb3zvOD3WMnA2pDJNV4ix6O-DbNMUvE-hFRkMk#federation=archive.wikiwix.com

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/civilisation/16275>

<https://historia.ro/sectiune/actualitate/junimea-punct-de-cotitura-in-evolutia-societatii-584351.html>

<https://historia.ro/sectiune/general/tinerii-romani-de-la-paris-si-revolutia-din-568541.html>

<https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k206385m.image>

<https://historia.ro/sectiune/general/principatele-romane-scapa-de-turci-ca-sa-infrunte-569721.htm>

VII. Lucrări publicate de doctorandă în perioada doctoratului

1. *Le modèle français dans la culture roumaine au XIXe siècle – la formation de la jeune génération*, Le seuil – Actes du colloque international, Journées de la Francophonie, XXVe édition, Iași, 2021, Editura Junimea, ISBN 978-973-37-2511-4
2. *La littérature roumaine de XIXème siècle. Forme de discours interculturel*, The Dialogue of Multicultural Discourses, Literature, Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2020, ISBN : 978-60693590-3-6.
3. *Marques oratoires dans les cours de Jules Michelet, professeur pour les étudiants roumains au Collège de France: ancrage et fragmentation du discours*, Le silence, l'autrement dit, le trop dit, Vol. II, Section: Linguistique, Traduction, Didactique, Coord.: Sonia Berbinski, Editura Universității din București, 2022, ISBN 978-606-16-1366-3.